

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: _____

ΤΑΞΗ: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: _____

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικός προς Θεμίσιωνα 8 - 9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαί τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δὲ ἥς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνῃ ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἢ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνῃς φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Να σημειώσετε δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις τη λέξη Σωστό, αν είναι σωστή ή τη λέξη Λάθος, αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (Μονάδες 5) :

- α. Τα ὄργανα του σώματος χρησιμοποιούνται με ὀρθό τρόπο γι' αὐτό.
- β. Η γνώση βοηθά τον ἄνθρωπο να διαχειριστεῖ ὀρθά ὅλες τις δυνάμεις του.
- γ. Ο Αριστοτέλης δε θεωρεῖ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη γιὰ τον ἄνθρωπο να φιλοσοφήσει.
- δ. Η φιλοσοφία οδηγεί τον ἄνθρωπο στη θεώρηση του ολικού ἀγαθοῦ.

ε. Η φιλοσοφία εμπεριέχει την αλάνθαστη κρίση για τα πράγματα.

β. Για καθεμία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει. (Μονάδες 5)

Μονάδες 10

B1. «Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν ..... τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως»:

α) Αφού επισημάνετε τη στάση που πρέπει να τηρεί ο άνθρωπος σε σχέση με τη γνώση (έπιστήμη), να παρουσιάσετε τον συλλογισμό του παραπάνω χωρίου με τον οποίο ο Αριστοτέλης καταλήγει στο συμπέρασμα «φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν», τονίζοντας τα οφέλη που θα αποκομίσει ο άνθρωπος από τη φιλοσοφία (Μονάδες 8).

β) Να αναφέρετε υφολογικά στοιχεία του παραπάνω αποσπάσματος που φανερώνουν τον δεοντολογικό-προτρεπτικό χαρακτήρα του κειμένου (Μονάδες 2)

Μονάδες 10

B2. Να χαρακτηρίσετε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις ως «Σωστή» ή «Λανθασμένη»:

1. Τον Πλάτωνα ο Αριστοτέλης δεν τον βρήκε στην Αθήνα, όταν έφτασε σ' αυτή, για να σπουδάσει, καθώς ο μεγάλος δάσκαλος είχε πριν από λίγο αναχωρήσει για τη Σικελία για το τρίτο ταξίδι του.

2. Η διδασκαλία του Αριστοτέλη στην Ακαδημία και οι ιδέες που με αυτήν μετέδιδε στους μαθητές του τον έφεραν συχνά αντιμέτωπο με τους συναδέλφους του στην Ακαδημία, τον Ηρακλείδη, τον Σπεύσιππο, τον Ξενοκράτη.

3. Όταν γύρισε στην Αθήνα ο Αριστοτέλης συνέχισε τις έρευνές του και τη διδασκαλία του στο Λύκειο.

4. Ο Ξενοκράτης ίδρυσε σχολή που θα διαφύλαττε και θα πρόβαλλε τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη, τον Περίπατο.

5. Ο Αριστοτέλης χρησιμοποιώντας στίχους από την Ιλιάδα έκανε έναν δορμύ υπαινιγμό στους συκοφάντες, που ήταν πολλοί στην Αθήνα.

Μονάδες 10

B3. α) Να αντιστοιχήσετε στο τετράδιο σας καθεμία αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β (στη στήλη Α περισεύουν δύο λέξεις) (Μονάδες 6):

A	B
υποκείμενα	άξονας
κτᾶσθαι	περιέργεια
διάξειν	ένδεια
δεόντως	ιδιοκτησία
θησόμεθα	θεσμός
ἐπιτακτικήν	τακτικός
ἀπεργάζεται	
περιεχούσης	

β) Να αντιστοιχήσετε στο τετράδιο σας τις λέξεις της στήλης Α με τις αντώνυμους της στήλης Β (στη στήλη Α περισεύουν μια λέξη) (Μονάδες 4):

A	B
ἐπικίνδυνος	άλυσιτελής
πλέον	ἀσφαλής
ὠφέλιμος	φαῦλος
ὑπηρετῶν	ἡγούμενος
ἀγαθός	

Μονάδες 10

B4. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικός προς Θεμισώνα Β 58-60

Εμείς οι άνθρωποι αποτελούμαστε από ψυχή και σώμα· Το ένα μέρος κυβερνά, ενώ το άλλο κυβερνάται· το ένα χρησιμοποιεί και το άλλο υπάρχει ως εργαλείο. Η χρήση αυτού που κυβερνάται, δηλαδή του εργαλείου, βρίσκεται πάντοτε σε ορισμένη σχέση μ' αυτό που το

κυβερνά και το χρησιμοποιεί. [...] Στην ψυχή υπάρχουν αφενός το λογικό, που σύμφωνα με τη φύση του κυβερνά και αποφασίζει για μας, και αφετέρου αυτό που υπακούει και που σύμφωνα με τη φύση του κυβερνάται. Όλα είναι εντάξει, όταν κάθε μέρος της ψυχής αναπτύσσει την αρετή που του ταιριάζει. Η επίτευξη αυτής της αρετής είναι το αγαθό.

(μετάφραση: Α.Γεωργίου-Κατσιβέλα)

Με βάση το παραπάνω απόσπασμα και το χωρίο «Ἐτι τοίνυν ..... ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης» να εξηγήσετε πώς συνδέεται η αριστοτελική διάκριση της ψυχής με τον ηγεμονικό ρόλο της φιλοσοφίας.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΙΕΡΩΝ 5, 1 – 2

Ο Ιέρωνας στον διάλόγο του με τον ποιητή Σιμωνίδα παραθέτει όλα τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο τύραννος δεν μπορεί να είναι περισσότερο ευτυχισμένος από τους απλούς πολίτες παραθέτοντας τα μειονεκτήματά τους σε σύγκριση μ' αυτούς.

Χαλεπόν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. Γινώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἥττον τῶν ιδιωτῶν τούς ἀνδρείους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκα, τοὺς δὲ σοφοὺς, μή τι μηχανήσονται, τοὺς δὲ δικαίους, μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προσταττεῖσθαι. ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἄλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; Χαλεπόν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἀνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι

ἀναγκάζεσθαι. Ἔτι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὐτ' ἂν σώζεσθαι δύναίτο οὐτ' εὐδαιμονεῖν· ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν.

ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

1. χαλεπός – ή – όν = δυσάρεστος
2. ἄγαμαι = θαυμάζω
3. ὑπεξαίρομαι-οὔμαι = αφαιρώ κρυφά, εξαφανίζω, εξοντώνω (εδώ)
4. ό, ή ἄνδραποδώδης, το ἄνδραποδώδες = δουλοπρεπής, δουλικός

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ 1. Να αποδοθεί στη νέα ελληνική το παρακάτω απόσπασμα: «Χαλεπὸν δ' ἔρῳ σοι καὶ ἄλλο πάθημα. . . χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.»

Μονάδες 20

Γ 2. Με ποιες κατηγορίες πολιτῶν αποφεύγουν να συνεργαστοῦν οἱ τύραννοι και για ποιους λόγους σύμφωνα με τον Ιέρωνα;

Μονάδες 10

Γ 3α. «Χαλεπὸν δ' ἔρῳ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ᾧ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων»: να μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους του παραπάνω χωρίου στον ἄλλο αριθμό.

Μονάδες 6

Γ 3β. «Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι ... καὶ σοφὸν καὶ δικαίον»: να γράψετε τα ρήματα του παραπάνω αποσπάσματος και να τα μεταφέρετε στην οριστική παρακειμένου στο ίδιο πρόσωπο και στον ίδιο αριθμό της ίδιας φωνής.

Μονάδες 2

Γ 3γ. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου στην ίδια φωνή που βρίσκονται οι ρηματικοί τύποι :

- *ὑπεξαίρωνται* : το γ' πληθυντικό οριστικής του αορίστου β'.
- *εἶναι* : το γ' ενικό οριστικής μέλλοντα.

Μονάδες 2

Γ 4α. *τους ἀνδρείους, ὑπ' αὐτῶν, διὰ τὸν φόβον, ἄλλοις*: να γίνει συντακτική αναγνώριση των παραπάνω τύπων που βρίσκονται υπογραμμισμένοι στο κείμενο.

Μονάδες 4

Γ 4β. «Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι ... ὑπ' αὐτῶν προσταττεῖσθαι»: να χαρακτηριστούν συντακτικῶς ὅλες οι ἀπρόθετες γενικές του παραπάνω χωρίου.

Μονάδες 2

Γ 4γ. «χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα... ἀναγκάζεσθαι»: να χαρακτηριστούν συντακτικῶς ὅλα τα ἀπαρέμφατα (ἀναρθρα και ἐναρθρα) του παραπάνω χωρίου.

Μονάδες 4

Με επιτυχία

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΠΙΛΙΡΗΣ Σ.